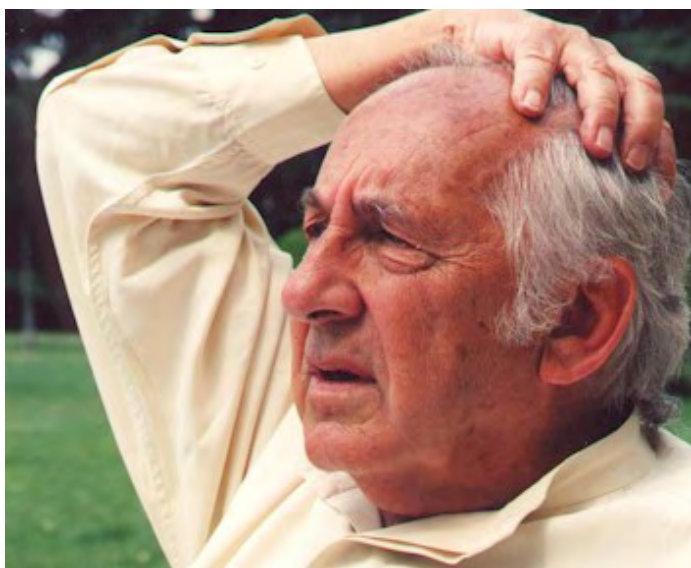

BUDEME DOBŘÍ PODDANÍ

Text: Jarmila Jelínková. Foto: Günter Bartoš.

"Je těžké tady něco udělat pro obecné blaho, protože buď si lidé myslí, že jste podvodník, nebo úplněj vůl," tvrdí profesor Jung.

Byl vysokoškolským pedagogem sociologie, psychologie a systémové teorie v Americe i u nás. V těch nejroztodivnějších rolích prošel mnoha státy. Norskem jako ošetřovatel slepic, Švédskem jako projektant podzemní dráhy, Vietnamem jako voják. Byl nejdéle mučeným vězněm Malé pevnosti. Rodák z Kutné Hory, který stále doplácí na svou upřímnost, nadšenec, který ani ve svém citlivě zrenovovaném statku nežije poklidným životem rentiéra. Pořádá dnes už populární diskusní čtvrtky, Kutnohorské konfrontace. Pro známou osobnost sáhne tu do politického, tu do kulturního měšce. Založil občanské sdružení pro zvelebení kutnohorského údolí Vrchlice. Chce zrekonstruovat dětské zoo a park pod Vlašským dvorem. Místa, které pokládá za jedna z nejkrásnějších na světě.

V jakém stadiu je naše společnost?

Ten pohled emigranta je dost těžký. Proto většina emigrantů zase odešla.

Těžký v čem?

Domorodci si myslí, že oni se chovají normálně — a emigranti si o sobě myslí totéž. To je ten základní konflikt. Stejným nesmyslem jsou představy o českém zázraku mezi válkami. Česko byla jediná část Rakouska, která se úspěšně izolovala od zmatku měnovou reformou. Češi nebyli jen sedláci, byli to řemeslníci, učitelé, dobří úředníci. Byli jsme jediný nástupnický stát Rakouska, který pokračoval v normálním rakouském vývoji a byl veden politiky, kteří se to naučili za Rakouska. Ty dnes nemáme. Dnešní politici se to učili za komunismu a podle toho se

chovají. Představa, že se po listopadu měla zachovat právní kontinuita, je totální perverzita. Tím, že jsme navázali na komunismus, se v něm dál pokračuje. V jeho zákonech, v byrokracii .

To je náš hlavní problém?

Taky skutečnost, že tady nebyl nikdo odsouzen, nikomu nebylo odpuštěno. Chováme se, jako bychom nemněli žádnou minulost.

Zpočátku jsem si říkal, že přece ti lidé nemohou takhle systematicky lhát. Pak jsem pochopil, že nelžou, jen mají v hlavách zmatek . Na Západě platí, že nemůžete držet dva protichůdné názory současně. Češi jich mohou držet třeba patnáct. Změní se partajní linie, přepíše se životopis a jede se dál. Tohle vede ke krátkodobé časové perspektivě, k velice nízkým ambicím. Lidé se na nic nespolehají. To je i důsledek Klausovy politiky — pokračuje se v komunismu. Vykořisťováním drobných podnikatelů a podporou velkých firem. Není tady žádná institucionalizace trhu. Nesmyslná je i debata o cílech české reformy. Řekl jsem to již před třemi roky v Liberálním klubu celému vrcholnému vedení ODS: "Měli jste jedinou dějinnou odpovědnost a tou bylo přivést tuto zemi do situace, kde by mohla úspěšně konkurovat Evropské unii. A to jste posrali." Koukal mi na to odpověděl, že přece nejdeme do EU, abychom tam konkurovali. Na to jsem neměl co říct.

Dnes vyrůstá generace, která totalitu nepoznala nebo jen okrajově. Bude osvobozena od našeho poznamenaného myšlení?

Myslím, že generace, která byla vychovaná za komunismu, je lepší než ta dnešní. Protože tehdy existovala nějaká struktura. Ti lidé něco přijali, proti něčemu se bouřili, existovaly zde nějaké instituce. Tato generace vyrůstá za úplné anomie. Mají rodiče, kterým nemohou plně důvěřovat, protože většina z nich něco předstírá, zatajuje svou minulost a různým způsobem pokračuje v podvodech, především ekonomických. Aby se mohl vytvořit stabilní charakter lidí, musí být stabilní poměry. Charakter se nerodí, ten se vytváří. Je-li kde. Nová generace vyrůstá v naprostém chaosu, takže se od ní nedá ani nic očekávat...

Neodrazí se na ní ani svoboda, ve které vyrůstají?

Svoboda ale není vrcholná hodnota. Naprostá svoboda je anarchie a oni vyrůstají v chaotické a anarchistické společnosti. A mají také chaotickou a anarchistickou duši a chování.

Jaká tedy bude další generace?

Buď to půjde dál na Východ , což ale trvale Západ nedovolí. Pokud sem zavede evropské normy, ať už jakékoli, začne posun k lepšímu. Nejdřív musí být normy, pak tresty a odměny. Pak se začne rodit vnitřní přesvědčení, že normy se musejí dodržovat. Tím vzniká stabilita a lidé s charakterem.

Jsme skutečně tak přizpůsobiví čemukoli?

Jednou jsem se zúčastnil debaty, zda jsou Češi národem kolaborantů. Myslím si, že ne. Víím, že se Češi za Němců chovali snad nejlépe ze všech okupovaných zemí v Evropě.

Z jakého důvodu?

Z nijak chvályhodného. Česká národnost nebyla budována na odporu k fašismu, ale na odporu k Němcům. To nás proti Němcům podrželo.

Ale to všechno, co se u nás nyní děje, je důsledek něčeho jiného. Jsme národem poddaných. Lidé se nedovedou rozhodovat sami, potřebují autoritu. Potřebujeme rozkazy a pak držíme hubu a krok. Jen skrytě reptáme. O Češích, kteří bojovali v Koreji nebo ve Vietnamu, se u nás ještě pořád nesmí mluvit. Tady se nebojuje, ale reptá.

Jako největší morální autorita bývá často označován prezident Havel ...

Ztratil jsem spoustu kamarádu tvrzením, že Havel nerozumí demokracii. Je to korporacionalista, věří ve vládu osobnosti, společenské síly kolem kulatého stolu; když se něco nedaří, je třeba vyjít do ulic. Nedobře působí taky neustále udělované milosti. Česká společnost je budovaná na tom, že si všichni pořád odpouštíme, protože každý máme máslo na hlavě.

Jak z toho ven?

Nevím. To byl i důvod, proč jsem před dvěma roky přestal vystupovat na Svobodné Evropě. Vždycky jsem kritizoval Klause, ale pak jsem si říkal, že on asi zná ty Čechy líp než já. Asi to tak je. Já už je teď asi taky trochu znám, takže opravdu nevím. Zřejmě musí přijít podnět zvenku. Normy. Těm se přizpůsobíme. Budeme dobrým národem evropských poddaných. Když se to povede. Budou se ale tomu bránit lidi, jako je Klaus, kteří chtějí vládnout sami, mít samoděržaví.

Kritizujete Klause. Zeman je lepší?

Zemana znám osobně velmi dobře. Jeho vystupování je kombinací osobnosti a kalkulace. Klaus si hraje na pana profesora a Zeman se snaží nadávat jako pivař. Přirozeně si je vědom, že jej většina vzdělaných lidí nebere. Na jeho vládě není co chválit. Chce ale přežít do dalších voleb, aby zase Klausovi mohl dělat opozici. Jen si to vymění. Jediní lidé, kteří se proti němu mohou postavit, jsou novináři a ti, kteří podepsali Impuls'99. Ty on už předem zdiskreditoval.

Není styl jeho diskreditace spíš kontraproduktivní?

Zřejmě se to někomu skutečně líbí. Nemyslím si, že by to bylo je tím, že by byl tak hloupý a impulzivní. Víím, že na všechny jeho politické prognózy dosud došlo.

Znáte v této chvíli někoho, kdo by splňoval představy vyzrálého evropského politika?

Chvíli tady byla šance v úřednické vládě. Tošovský, Kühnl se jakž-takž chovali jako normální lidé. Byli zdvořilí, dělali technické věci. Nějaká úřednická vláda by se tady dala sestavit. Vláda, která by nebyla zpupná.